

nich center, či dalších důležitých objektů v hloubce vlastního území. Možné je její použití i v zabezpečovacím pásmu k obraně v těžko průchodném horském a zalesněném terénu. Její zasazení do protiúderu je prakticky nemožné. V případě rychlého postupu protivníka do hloubky může vést boj v obklíčení s přechodem na partyzánský způsob boje.



Reorganizace vševojskových svazků na md, td, mod a pd dává větší možnosti využití jejich specifických vlastností při různých variantách vedení obranných operací. Oproti současným msd a td nemají tyto vytvářené typy divízi „univerzální“ použití. Proto při přijímání rozhodnutí k obranným operacím bude nutné, mnohem více než v minulosti, brát v úvahu vlastnosti a charakteristiku jednotlivých konkrétních divízi a podle toho jim stanovovat úkoly i místo v operační sestavě.



Plukovník Ing. František Valach, CSc.

PŘESUNY VOJSK V OBRANNÉ OPERACI

Z některých názorů na přípravu a vedení obranných operací je patrné, že nejsou plně doceněny přesuny vojsk. Proto se pokusím analyzovat dosavadní poznatky, konfrontovat je s potřebami, které vycházejí z nové koncepce obrany ČSR a z toho vyvodit závěry pro přípravu a provádění přesunů v rámci obranných operací.

Ve vojenské odborné literatuře tato problematika není dostatečně rozpracována. Také obsah řádů a předpisů svědčí o podcenění tohoto okruhu otázek. Například předpis Oper-1-1 přesuny v obranné operaci řeší pouze v článku 321., kde uvádí: „Vojska se přesunují na čáru zasazení k protiúderu skrytě a pokud možno v noci. Je nutné organizovat spolehlivou protivzdušnou obranu vojsk, přesunovat se v rozčleněných tvarech, organizovat klamné přesuny vojsk i jiná opatření k oklamání nepřítele, provádět neustálý ženíjní, radiační a chemický průzkum os přesunu, čar rozvinutí a dokonale organizovat pořádkovou a regulační službu.“

Je zřejmé, že na obsahu citovaného článku nelze stavět moderní koncepci přesunů v obranné operaci. Stačí přihlídnout k faktu, že obranná operace je našim současným vojenským uměním považována za hlavní druh vedení bojové činnosti. Vyvozují z toho, že uvedenou klauzuli o přesunech v obranné operaci nelze považovat za postačující. Vždyť kromě protiúderu se přesuny v soudobé obranné operaci vedené pouze na území našeho státu mohou uskutečňovat k:

- zaujetí operační sestavy v souladu se zpracovaným Plánem obranné operace,
- přemístění nebo zasazení palebných prostředků v průběhu vedení obranné operace, přemístění sil a prostředků všestranného zabezpečení,
- zasazení druhého sledu (zálohy) k protiúderu,
- zesílení vojsk na předním okraji obrany,
- vystřídání svazků (útvárů) prvního sledu, kterým byly způsobeny značné ztráty a nejsou schopny pokračovat v plnění původně stanovených úkolů,
- ničení vzdušných výsadků a aeromobilních uskupení protivníka v hloubce vlastní sestavy,
- přehrazení mezer, zpravidla na bocích úderného uskupení protivníka,
- zaujetí obrany k přehrazení směrů úderů protivníka v hloubce vlastní obrany s cílem zajistit nárůst její odolnosti,
- manévru silami a prostředky do hloubky vlastního území v důsledku značné převahy protivníka (odchod vojsk),
- uskupení vojsk při vedení obranné operace.

Z množství uvedených variant je patrné, že přesuny vojsk jsou neoddelitelnou součástí obranné operace. Úspěšné přesunutí má podstatný vliv na splnění bojového (operačního) úkolu a ve svém souhrnu přesuny determinují celkový výsledek operace. To je zvláště důležité si uvědomit ve specifických podmínkách obrany ČSFR.

Z hlediska perspektivního řešení budou zřejmě hlavní síly Československé armády uskupeny v hloubce vlastního území s možností manévru na různé směry. Po absolvování přesunů budou tyto síly zasazovány k ničení protivníka nebo plnit i jiné úkoly. Mění se podmínky vytvářejí stále širší prostor pro uplatnění přesunů a tudíž mají pro obrannou operaci v rámci našeho území pochopitelně větší význam.

Je třeba zdůraznit, že pro přesuny v obranné operaci budou asi nadále platit stejné normy a zásady, které stanoví Bojový řád pozemního vojska Československé armády Všeob-Ř-1 v hlavě 8. Především znamenají organizované přemístění vojsk v pochodových proudech po komunikacích a pochodových osách, jehož cílem je dosáhnout určeného prostoru nebo stanovené čáry . . . (Všeob-Ř-1, čl. 499.)

V době přípravy obranné operace i při jejím vedení vyžadují výběr vhodného způsobu přesunu, včasnou přípravu vojsk, cest a bojové techniky (dopravních prostředků), důkladnou organizaci a všestranné zabezpečení. Další důležitou otázkou je spolehlivá protivzdušná obrana vojsk na přesunu za obranné operace. Včasného uskutečnění přesunu lze dosáhnout, vedle vycvičenosti, promyšlenou i dovednou činností velitelů a štábů. Jde o jejich profesionální schopnost je připravit a při nich velet vojskům.

V obranné operaci se většinou nebude vydávat rozhodnutí pro pochod, ale např. rozhodnutí pro zasazení do protiúderu apod., jehož součástí bude i řešení pochodu. To znamená, že příprava pochodu se zpravidla zahájí na základě úkolu nebo v souladu s vývojem situace. Vyžaduje ujasnit si úkol a zhodnotit situaci vojsk. Při ujasnění jde o pochopení činnosti protivníka, zámyslu nadřazeného, kam, do jakého prostoru, na jakou vzdálenost, jakým způsobem se přesunovat a jaká bude činnost po ukončení přesunu. Kolik času je k dispozici pro přípravu, přesun a činnost po jeho ukončení. Jaká opatření budou zabezpečena nadřazeným.

Je důležité pochopit místo a úlohu příslušné součásti při plnění úkolu nadřazeného stupně. Například, jak se bude v obranné operaci divize druhého sledu přesunovat: samostatně nebo v sestavě protiúderného uskupení. Kam bude zasazena: na směr hlavního úderu (protiúderu), nebo plní úkoly na druhém směru. Zda se předvídá po

ukončení přesunu zahájit bojovou činností a s jakým úkolem, zda bude zaujímán výchozí prostor, prostor soustředění, případně, jaká bude následná činnost.

Vyvrcholením ujasnění je formulace zámyslu a vydání předběžných nařízení. Při cvičeních se potvrdilo, že předběžná nařízení je nutné formulovat tak, aby údaje v nich obsažené nemusely být měněny. Uvádí se v nich zpravidla směr, vzdálenost a doba konání pochodu. Stanoví dobu pohotovosti a hlavní opatření, která musí být splněna pro její dosažení.

Při hodnocení situace informují svého velitele podle potřeby náčelníci druhů vojsk a služeb. Důraz je kladen na vyhodnocení protivníka na směr činnosti a jeho pravděpodobný zámysl. Zvláště kde a kdy může dojít ke střetnutí a jeho pozemními silami. **Náčelník zpravodajské správy (oddělení)** dále navrhuje organizaci průzkumu a dobu jeho vyslání. **Náčelník ženíjního vojska** vyhodnotí komunikace, pochodové osy určené pro přesun a terénní podmínky v prostoru možného střetnutí s protivníkem. Navrhne objížďky, organizaci ženíjního průzkumu, složení a dobu vyslání odřadu k zabezpečení pochodu a úkoly pro maskování. Aktuální jsou návrhy a informace **náčelníků chemického vojska i vojska protivzdušné obrany; zástupce velitele pro výzbroj** o technickém stavu bojových vozidel, jeho návrhy organizace technického zabezpečení přesunu apod. **Náčelník týlu – zástupce velitele** může informovat o nařízených normách, přípravě a doplnění zásob materiálu, především pohonných hmot; seznamuje s návrhem zabezpečení zdravotnické pomoci.

Náčelník štábu v závěru informací navrhuje učlenění pochodové sestavy, rozvrh pochodu (časový plán), organizaci velení vojskům za pochodu, způsob udržování spojení a opatření k organizaci pořádkové služby. Určení funkcí a množství informací, které je nutné shrnout v procesu hodnocení, není pevně stanoveno. Jejich **obsah závisí na skutečné situaci, konkrétní potřebě velitele a množství času, který je k dispozici**. Z praxe posledních operačně taktických cvičení, zvláště vševojskových taktických cvičení s vojsky, je zřejmé, že na přípravu přesunů při vedení obranné operace jsou z mnoha příčin stanovovány stále kratší časové lhůty.

V určenou dobu je připraveno rozhodnutí. Jeho obsah je stanoven řády a předpisy Československé armády a schvaluje ho nadřízený. Pokud to situace dovolí, je výhodné přizvat k vydání rozhodnutí podřízené. Po jeho vyhlášení štáb dokončí zpracování bojové dokumentace.

Při přípravě rozhodnutí a bojových dokumentů štáby musí využívat prostředky automatizace velení s osvědčenými a dnes již rozšířenými programy pro operační i taktické stupně. Zkracuje se tím doba přípravy a vylučují chyby. Zpracování bojových dokumentů nesmí zdržovat včasné předání úkolů podřízeným a jejich přípravu k pochodu. V praxi je tomu v mnohých případech právě naopak.

V průběhu cvičení (zvláště vševojskových taktických cvičení s vojsky) se potvrzuje, že nedílnou součástí přípravy; uskutečnění pochodu je kontrola veliteli a štáby, kterou lze spojit s poskytnutím pomoci, jež musí být cílevědomá a zaměřená na prověření úkolů majících rozhodující význam pro dosažení pohotovosti k pochodu v určeném čase. Především jde o technický stav bojových a dopravních vozidel i prostředků k zabezpečení velení a spojení za přesunu, včetně základních prostředků pro předávání signálů, způsobilost řidičů, vhodné naložení materiálu v nařízených normách s důrazem na PHM, munici a připravenost jednotek (útvárů) určených k pořádkové službě.

Všichni musí znát bezpečnostní opatření. V zimě se zaměřit pozornost kontrolních orgánů na opatření k ochraně osob, techniky, materiálu proti účinkům nízkých teplot, pohotovost techniky, materiálu určeného pro úpravu a udržování komunikací (pocho-

dových os) ve sjízdném stavu. Nedílnou součástí přípravy k pochodu je kontrola evidence osob, zbraní, bojové techniky, munice a materiálu. Důslednou a náročnou kontrolu před zahájením pochodu nepovažují za samoučelnou. Je výrazem pochopení nových podmínek a úkolů pochodu.

V novém pojetí obranné operace je pochod ve větší míře spojen s rozvinováním vojsk ke střetnému sražení (boji), k protiúderu (protiútok), obraně určené čáry v dotyku s protivníkem atd.

V obranné operaci je patrná možnost konání pochodu v nejrůznějších situacích, jak v týlu vlastních vojsk, tak v blízkosti předního okraje, či na směru, kde postupu protivníka není bráněno. Podle podmínek se může provádět za situace, kdy se předvidá boj, nebo mimo nebezpečí střetnutí s protivníkem. Uskutečňuje se směrem k frontě, podél fronty, od fronty do týlu, a to skrytě, zpravidla v noci nebo za omezené viditelnosti, v průběhu bojové činnosti nebo hlubokém týlu vlastních vojsk také ve dne (Všeob-Ř-1, čl. 499.).

Při obranné operaci jde zpravidla o pochod s předvídaním zasazení vojsk. Může k němu dojít postupem na stanovenou čáru (do stanoveného prostoru) nebo při naražení na součásti protivníka v hloubce vlastního území.

S přihlédnutím k rozměrům území našeho státu nebude obvykle přesahovat rámec denního či dvoudenního pochodového výkonu. Jde o důležitý fakt, nezbytný ke zdůvodnění názoru, proč přeprava po železnici v obranné operaci, vedené pouze na vlastním území, nebude intenzivní a v dřívějším rozsahu procvičování rychlé a hluboké útočné operace, proto se ve svém článku přepravou po železnici samostatně nezbývám.

Současná cvičení dala a jistě v budoucnu poskytnou mnoho příkladů uskutečnění pochodu s předvídaním boje při vedení obranné operace. Např. při cvičení Dukla-89 byl pochod uplatněn zejména k zaujetí výhodnějšího postavení na jednotlivých pásech. Za cvičení byl pochod použit k přenesení úsilí na směry úderů protivníka a manévru vojsky.

Z analýzy podmínek vedení soudobého ozbrojeného zápasu je zřejmé, že po mobilizačním rozvinutí a splnění dalších opatření budou vojska zpravidla zaujímat operační sestavu podle plánu a v závislosti na situaci i dalších podmínkách do zahájení ozbrojeného konfliktu. Při prodlení však mohou být už vystavena úderům operačně taktických prostředků, letectva, po přiblížení k protivníkovi i palbám dělostřelectva, včetně dalších palběných prostředků. To vyžaduje pečlivě bránit a chránit vojska, zvláště proti úderům ze vzduchu, přísně dodržovat maskování a kázeň při pochodu, využívat nepřehledný a členitý terén.

Při průchodu osadami, soutěskami, zejména v noci, narůstá pravděpodobnost narušení pochodu činností diverzně průzkumných skupin a vzdušných výsadek. Složité podmínky vyžadují udržet vysokou bdělost, ostražitost a zabezpečení proudů na pochodových osách pečlivě organizovanou pořádkovou a regulační službou. Negativním vlivům lze čelit skrytým uskutečňováním pochodu, zpravidla v noci, nebo v jiných podmínkách snížené viditelnosti, ve dne zvýšenou pochodovou rychlostí.

Vojska musí být připravena k pochodu v kterémkoli ročním období, za jakéhokoli počasí ve značně členitém terénu s překonáním četných vodních překážek z chodu. Za pochodu se musí učit pohybovat mimo rozrušené komunikace, naučit se řížovat pomocné cesty a v plné míře využívat vysokou průchodivost bojových vozidel i dopravních prostředků. Jen tak lze však naplnit smysl přesunů.

Komplikované podmínky, které jsou dány zejména členitostí terénu na území našeho

státu, zvláště v pohraničních oblastech, budou vyžadovat dokonalou připravenost k přesunům především řidičů bojové techniky. Proto bude patrně výhodné tyto vojenské odbornosti mimo dalších funkcí, např. střelců operátorů, velitelů spojařů apod. u vojsk profesionalizovat v prvním pořadí.

V obranné operaci rozumíme pochodovou možností vojsk souhrn ukazatelů charakterizujících jejich způsobilost překonat určenou vzdálenost ve stanoveném čase se současným zachováním bojové pohotovosti k zahájení obranné (útočné) činnosti bezprostředně s ukončením pochodu nebo ještě při něm. **Ke stanovení pochodových možností jsou rozhodující dva ukazatele – průměrná rychlost pochodu vojsk a celková hodnota celodenního pochodového výkonu.**

Průměrná pochodová rychlost vojsk v obranné operaci závisí na charakteru činnosti útočícího protivníka, bojových možnostech bránících se vojsk v dotyku, na umění velitelů a štábů pochodu plánovat, organizovat a velet, na úrovni profesionální zdatnosti řidičů, stavu bojové techniky, vozidel a dalších prostředků, na uspořádání proudů, stavu pochodových os a dalších faktorech. Při úderech protivníka, narušení sjízdnosti komunikací, v těžce průchodných úsecích, na přepravištích a za nepříznivých pochodových podmínek se bude pochodová rychlost přirozeně snižovat a ve složitých situacích dokonce velmi výrazně.

Důležitou úlohu pro dodržení vysokého tempa pochodu, často ještě nedoceněnou, má a zejména bude mít **pořádková a regulační služba**. Při cvičeních se ukázalo, že když byla pořádková služba dobře zorganizována, sladěna a vojska přísně dodržovala stanovený harmonogram pochodu, probíhal pochod bez narušení a stanovený úkol byl včas splněn.

Mezi souhrnem opatření k všestrannému zabezpečení pochodu, zvláště uskutečňuje-li se s úmyslem zasadit vojska do sražení, má velký význam bojové zabezpečení. V obraně, když se vojska pohybují ve vlastní operační sestavě, je kladen zvýšený důraz především na organizování i uskutečňování přijatých opatření znemožňujících nenadálé napadení a snižujících účinnost úderů protivníka.



V obranné operaci vedené na vlastním teritoriu budou mít přesuny vojsk uskutečňované základním způsobem – pochodem – stále větší význam. Dokazují to jak praktické poznatky cvičení, tak tendence vycházející z nových potřeb obrany ČSFR.

Nyní se zásadně uskutečňují ve vlastní operační sestavě, na vlastním území, tím se také liší uplatnění přesunu v současné obranné operaci od dříve vykonávaných přesunů. Jejich stále větší význam ukázal na nutnost, aby v přípravě velitelů a štábů byla věnována pozornost zvládnutí zvláště kvalitativních otázek přípravy a vlastního praktického přesunování.

